

az alagút vége. Mintha az is egy kis ajtó lenne. Mielőtt a többiek ujjongani kezdenének, halkán figyelmezteti őket, óvatosságnak kell lenniük, nem tudni, mögötte mi vár rájuk. Talán egy kőlépcső, amin felmennek, félretolják a zárófedeleket, és újra meglátják a szabad eget? Lehet, hogy egy erdőbe érnek ki? A felelet az ajtó mögött várja őket. Szerencsére csak deszkákból tákolták össze, a zár is rozsdás, így csak könnyedén megnyomja az ajtót, és az félig ki is nyílik. Úgy tűnik azonban, hogy a másik oldalon valami eltorlaszolja a további utat. Oldalra fordulva azért még éppen átfér, mutatja a családnak is, hogy kövessék, majd óvatosan átpréseli magát az ajtón.

Szemben nincs semmiféle lépcső. Még egyszer szemügyre akarja venni a helyet, de a lámpa gyengécske fénye egyszer csak még jobban elhalványul, villan egyet, majd hirtelen kialszik. Pont ebben a kulcsfontosságú helyzetben! Magában átkozódva visszateszi a lámpát a zsebébe.

– Maradjatok, ne mozduljatok! – suttojja. Kinyújtja a kezét, és próbálja kitapogatni, hogy mi akadályozza a továbbjutást. Valami meghatározhatatlan formájú, magas, ormótlan dolog, mintha egy rakás bútor lenne. Bosszúsán húzza vissza a bal kezét, és a jobbát előrenyújtva kitapogat egy rést. Egy kis lépés előre, egy hatalmas csörömpölés, és hirtelen egy halom kacat között találja magát a földön elterülve...

– Ki az? Ki van ott? – felbolydult hangok hallatszanak. Han-

gos kattanással felgyullad a villany. Hősünk egy régi konyhaszekrény és egy rakás ócska tányér és evőeszköz között kuporog, a hirtelen fény elvakítja, gyorsan becsukja a szemét, majd újra kinyitja. Felesége és a gyerekei ijedtükben megszólalni sem tudnak, csak szaporán pislognak. Eltelik jó pár másodperc, mire világosan ki tudják venni, hogy velük szemben is őt, a rémület-től félholt, legédeesebb álmából felvert ember áll. Hősünk feltápáskodik, csontjai keservesen ropognak: uramatyám, hát ennyi kínlódás után végül mégis Bai úr pincéjében kellett kikötnünk? Vagyis, pontosabban, a déli tengerparton.

– Szerencsétlen Bai úr, ő is miért nem utazott egy kicsit messzebb vakációzni? – sóhajtja magában. A másikkal összehasonlítva önmaga mintha már jóval kevésbé tűnne tisztességesnek. Aztán, végül, ha már a tengerparton ilyen szerencsésen összefutottak, hősünk igyekszik üdvözölni Bai urat. Bizonytalan léptekkel halad át a homokos parton. Körülötte a levegőben fehér sirályok, szárnyaikkal riadtan csapkodnak, hangosan vijognak.

Major Kornélia fordítása

Lian Cao (1946-) kínai író. Hongkongban született, eredeti neve: Feng Shuyan. Tanulmányait Hongkongban végezte, angol szakon szerzett diplomát. Tanított, dolgozott szerkesztőként és fordítóként. 1975-től Párizsban él. Több novellás- és esszéjű műve jelent meg, forgatókönyveket is ír.

(A ford.)

núj: elbeszélés

R: WANG XIAOBO

Háború a hasban

kuu:

Fiatalkoromban egyszer megbetegedtem és kórházba kerültem. Akkoriban a kórházakban nem voltak orvosok, csak olyan szanitécek, akik munkás-, paraszt- vagy katonasorból kerültek oda. A valódi orvosokat mind egy szálíg leküldték vidékre, hogy ott a szegény- és alsóközép-parasztság átnevelje őket. Ennek ellenére, a kórházban a hosszú fehér köpenyt viselőket mégis orvosoknak neveztük: mi másnak hívhattuk volna őket?

Amikor bekerültem a kórházba, az első napon az orvos a vizsgálószobában megnézte a laborleleteimet, majd a sztetoszkóppal tetőtől talpig végighallgatott. Végül aztán megkérdezte:

– Miféle betegség ez?

A leleteimből ugyanis egy szót sem értett. Tulajdonképpen a leletek nélkül is meg lehetett állapítani, hogy mi a bajom: az egész testem, az utolsó porcikáimig, olyan színű volt, mint az egynapos tea. Sárgaságom volt. Mondtam neki, hogy én magam májgyulladásra tippelek. Mindez több mint húsz évvel ezelőtt történt, akkoriban még nem hallottunk a hepatitisz A-ról, pláne nem a hepatitisz B-ről, C-ről meg D-ről, az idő tájt csak egyfajta fertőző májgyulladás volt. Állítólag korábban Kínában az ilyen májgyulla-

dás ismeretlen volt, csak a „három nehéz esztendő” idején került be az országba az iraki mézédés datolyával – mézédés datolyának hívták, pedig valójában közönséges datolya volt. Én ugyan nem ettem ilyen datolyát, mégis megkaptam ezt a nyavalyát.

Az orvos megkérdezte, hogy akkor mi a teendő. Mondtam neki, hogy írjon fel vitaminokat, az ilyen betegséget azok gyógyítják. Hogy őszinte legyek, a kórházi kezelés egy kicsit sem segített rajtam, de mégis úgy gondoltam, hogy valamivel jobb, ha benn maradok, mert ha visszamegyek a munkacsoportba, akkor megfergőzhetnek másokat is.

A kórházban nem volt semmi szórakozásunk, ezért mindnyájan azt bámultuk, hogyan operálnak a doktorok. Operálni mindig csak vakbelet operáltak. Meg kell hagyni, valamennyi józanság mégiscsak volt bennük, tudták, másfajta műtetre képtelenek lennének. Nem hazudok, tényleg néztük az operációkat. Arrafelé gyakran elment az áram, amikor pedig volt áram, a feszültség össze-vissza ingadozott, ezért a műtő egy olyan helyiség volt, amelynek négy falát üveg borította. Délután kettőkor volt a legmegfelelőbb a napfény, ezért akkor kezdték a műtéteket. Ilyenkor a kórház összes betege odakintről figyelte az eseményeket, fogadásokat köelve, hogy hány óra alatt találják meg az orvosok a vakbelet. Később, amikor orvosit végzett barátaimnak ezt elmondtam, nem hittek nekem: hogy tarthatna egy vakbélműtét óráig? De akár hisznek nekem, akár nem, azoknál a műtétéknél, amelyeket láttam, sose találták meg a vakbelet egy óránál hamarabb.

Akik operáltak, mind azt mondták, hogy az ember vakbelét nagyon nehéz megtalálni. Sokan voltak köztük olyanok, akik korábban a seregben az öszvéreket meg a lovakat gondozták, s részt vettek katonai lovakon végzett műtéteken. A lónak jó nagy vak-

bele van, az öszvére se kicsi, mindkettő vakbele nagyobb, mint az emberé. Ha számításba vesszük, hogy az ember termete sokkal kisebb, a vakbele még akkor is túl kicsi.

Amikor nem volt semmi dolgunk, s beszédbe elegyedtem az orvosokkal, megmondtam nekik:

– Ha nem értenek az emberi belekhez, akkor inkább ne operáljanak!

Találják ki, mit feleltek erre. Hát ezt:

– Minél kevésbé értünk hozzá, annál inkább operálunk, hiszen a háborúban kell megtanulni háborúzni!

A mai fiatalok talán nem tudják, de ez utóbbi fél mondat Mao elnök vörös könyvecskéjéből származik. Az ember bele meg a háború között van ugyan némi különbség, de ezt akkor senki nem mondta ki.

Az volt a legutálatosabb, hogy minden alkalommal egy új emberrel végeztették a műtétet, így biztosítottak mindenkinek alkalmat arra, hogy háborúzni tanuljon. Ezért nem találták soha a vakbelet. Azt is a botcsinálta sebész kénye-kedvére bízták, hogy hol vágjon nyílást a betegre, s hogy mekkorát. Egy pozitívumot azonban említenem kell: bár volt, aki a jobb oldalon vágott, volt, aki a balon, s olyan is volt, aki középen, de mindannyian a hasat vágták fel. Ez azért nem kis teljesítmény.

A kórházban találkoztam egy barátommal. Vakbélgyulladás volt, az orvos operációt rendelt el. Próbáltam meggyőzni, hogy semmiképpen se egyezzen bele, vagy ha már mindenképpen meg kell műteni, akkor kérelmezze, hogy én végezzem a műtétet. Én se tanultam ugyan orvoslást, de egyszer sikeresen megjavítottam egy ébresztőórát, valamint a munkacsoportban egy kurbilis telefonkészüléket. Ezáltal, akárhogy is nézzük, járatosabb voltam az ilyen dolgokban, mint a kórházban az orvosok.

A barátom végül mégiscsak hagyta, hogy más operálja meg, leginkább azért, mert más is akart a háborúban háborúzni tanulni, s ezt aztán nem lehetett visszautasítani. Nem volt szerencséje: miután felnyitották a hasát, háromórányi keresgélés után se találták meg a vakbelét. A műtétet végző orvos idegességében a barátom összes belét kiszedte, úgy turkált a kihuzigált belekben. Kis-koromban a házunk közelében volt egy kis kifőzde, ahol sült májat meg párolt belsőségeket árultak. A szakács hajnalonként a bolt előtt mosta a disznóbelet. Hát éppen ilyen látványt nyújtott a barátom. Hamarosan sötétedni kezdett, s mások is nekiálltak keresgélni, úgyhogy a műtőasztalnál nagy kavardás támadt. A barátom, türelmét veszítve, félrehúzta a középen lógó fehér vászonfüggönnyt, s maga is beszállt a kutakodásba. Végül, még mielőtt a nap lement volna a hegyek mögött, megtalálták a vakbélnyúlványt, s sikerült kivágniuk. Ekkor már majdnem besötétedett, úgyhogy ha még egy kicsit késlekednek, akkor a sötét miatt kénytelenek lettek volna a barátomat felnyitott hassal másnapig félretenni. Korábban a kedvencem volt a disznóbelsőség, de amióta láttam ezt a műtétet, már nemigen kívánom.

Wang Xiaobo (1952-1997) a modern kínai irodalom fiatalon elhunyt, külföldön alakjait hazájában tulajdonképpen csak halála után fedezték fel. Élete során igen sokféle tevékenységet végzett: volt kétkézi munkás, tanár és műszaki egyetemista. Az Egyesült Államokban, a Pitthsburgi Egyetemen szerzett irodalomból „master” fokozatot. Később érdeklődése a számítástechnika felé fordult, informatikát tanult, és a pitthsburgi Statisztikai Tanácsra lett tanársegéd. Kínába hazatérve először a Népi Egyetemen

Mindennek már csaknem harminc éve. Amikor hirtelen eszembe jutottak a kórházban látott műtétek, leginkább azt éreztem, hogy akkoriban az emberek rendkívül ostobák, sőt egyenesen örültek voltak. Ki tudja, ha megint eltelik harminc év, s megvizsgáljuk a mai embereket és eseményeket, akkor talán rájövünk, hogy jó néhány ember most is örült. Ennek alapján úgy látszik, mintha az ésszerűség területén minden harminc évben egyszer egy nagyot lépni előre, bár gyanítom, hogy ez nem igaz. Ha a gondolkodásunk ilyen nagymértékben ésszerűsödhetne, az azt jelentené, hogy az akkori embereknek egyáltalán nem volt eszük. De például annál a harminc évvel ezelőtti operációnál, amikor a műtétet végző szakí nagy lakkfekete kezével az élő ember beleiben turkált, bár azt mondta, hogy éppen a háborúzást tanulja, én nem hiszem, hogy ő maga nem tudta: ostobaságot csinál. Mind-ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy minden abszurditásnak, amelyet az emberek elkövetnek, egyik oka ugyan a társadalmi környezet, de nem ez a legfontosabb ok. A legfontosabb ok az, hogy az ostobaságot csináló ember úgy viselkedik, mint az, aki részegsége ürügyén követ el örültséget. Más szóval annak, hogy valaki pontosan tudja, ostobaságot cselekszik, de mégis folytatja, a legfőbb oka az, hogy ostobaságot csinálni jó szórakozás.

Még egy további következtetést is levonhatunk a fentiekből: nem számít, hogy milyen a társadalom, az egyén felelős a saját cselekedeteiért... – de itt most abbahagyom, mert ha az esszéíró nyíltan leírja a tanulságot, akkor könnyen szájbarágással gyanúsíthatják.

A kórházi történetnek még nincs vége. Amíg a kórházban voltam, a májbetegségem egy kicsit sem gyógyult, csak egyre sár-gább lettem; a barátomnak pedig, akit megműtöttek, nem forrt össze a hasán a vágás, s ő maga egyre soványabb lett. Végül együtt visszamentünk Pekingbe, hogy megvizsgáltsuk magunkat. Én amint visszatértem, egyből jobban lettem, a barátom viszont megint kórházba került, ahol újra megoperálták. A pekingi orvos közölte vele, hogy az előző műtéténél ugyan kivágták a vakbélnyúlványt, de a belet nem varrták össze, s az a hasán vágott nyíláshoz tapadva afféle kivezető csövet alkotott, úgyhogy minden, ami a belébe jutott, a nyíláson át távozott. Ezért nem gyógyult be a seb. Az orvos azt is megjegyezte, hogy a barátomnak óriási szerencséje volt, amiért az étel kifelé távozott. Ha a nyílás befelé, a hasba vezetett volna, akkor a barátom már réges-rég alulról szagolná az ibolyát. De a barátom egy kicsit sem érezte magát szerencsésnek, s csak ennyit mondott:

– A rohadt életbe, nem csoda, hogy sose laktam jól, hiszen minden kijött belőlem!

A barátom valóságos hős. Ha nem az lenne, akkor nem engedte volna meg, hogy mások az ő belső szervein tanuljanak háborúzni.

Salát Gergely fordítása

(Renmin Daxue) és a Pekingi Egyetemen (Beijing Daxue) tanított irodalmat, majd a tanári tevékenységet feladva kizárólag az írásnak élt, minden energiáját az alkotásnak szentelte. Felesége, Li Yinhe, szociológus, egyben munkatársa is volt.

Irodalmi munkássága külföldön nagyobb hírnevet szerzett neki, mint otthon. Sokáig csak egy szűk értelmiségi elit ismerte nevét, írásai fénymásolatban terjedtek. Ő az egyetlen író a Kínai Népköztársaságból, aki a tajvani